

OPINIE SEPARATĂ

Examinînd sesizarea domnilor Valeriu Matei, Alexandru Moşanu şi Vasile Nedelciuc, deputaţi în Parlamentul Republicii Moldova, prin care se solicită controlul constituţionalităţii Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova din 13 iunie 1995 nr. 495-XIII privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova şi Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrilor Guvernului Republicii Moldova din 7 septembrie 1995 nr. 621 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova şi Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA şi nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele acţiuni pentru executarea condiţiilor Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova şi Compania "REDECO" LTD din SUA, Curtea Constituţională avea obligaţiunea să constate, dacă hotărîrile amintite nu contravin prevederilor Constituţiei, care prin articolul 126 stabileşte că economia Republicii Moldova este economie de piaţă, de orientare socială, iar statul trebuie să asigure protecţia concurenţei loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producţie.

În procesul examinării acestui caz era necesar să se ţină cont de următoarele prevederi ale Constituţiei: articolul 3 alineatul (1), care stipulează că teritoriul Republicii Moldova este inalienabil;

articolul 6, care stabileşte, că puterea legislativă, executivă şi judecătorească sînt separate; articolul 8 alineatul (2), care presupune că intrarea în vigoare a unui tratat internaţional conţinînd dispoziţii contrare Constituţiei va trebui precedat de o revizuire a acesteia; articolul 127 alineatul (4), care prevede că bogăţiile de orice natură ale subsolului fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice; articolul 129 alineatul (2), care stabileşte că Guvernul asigură protecţia intereselor naţionale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecţionistă, pornind de la interesele naţionale.

Analiza comparativă atît a textelor hotărîrilor sesizate, cît şi a textului Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova şi Compania "REDECO" LTD din SUA, încheiat la 6 iulie 1995, acord, asupra constituţionalităţii căruia Curtea Constituţională era obligată să se pronunţe în baza articolului 135 alineatul (1) litera a) din Constituţie, pe de o parte, şi a prevederilor constituţionale citate mai sus, pe de altă parte, denotă o discrepanţă dintre aceste două surse de drept, fapt care mă determină să nu fiu de acord cu Hotărîrea Curţii Constituţionale în problema abordată, din următoarele considerente.

În condiţiile economiei de piaţă, a cărei consacrare constituţională este prevăzută în articolul 126 din Constituţie, rolul statului în economie este limitat la problemele esenţiale ce privesc apărarea şi promovarea interesului public în cadrul economiei naţionale.

Pentru apărarea sau promovarea unor interese de ordin general, statul poate acţiona numai prin utilizarea, de către Guvern, a pîrghiilor sale specifice de influenţare, precum şi, în special, prin politica sa legislativă. Prevederile articolului 126 din Constituţie definesc obiectivele principale ale acţiunilor statale atît pe plan guvernamental, al puterii executive, cît şi pe plan normativ, al puterii legislative, şi, implicit, prin această normă constituţională se defineşte şi sensul interesului public în activitatea economică în ansamblu.

Anume din aceste motive, cît şi în baza articolului 6 din Constituţie, care consfinţeşte separaţia şi colaborarea puterilor în stat, rezultă neconstituţionalitatea Hotărîrii Parlamentului nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova şi Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA. Principala şi unica menire a Parlamentului în calitatea sa de autoritate legislativă a statului, cum este definit în articolul 60 din Constituţie, era ca în problema dată să urgenteze adoptarea Legii

cu privire la concesiune, în limitele căreia Guvernul urma să-și exercite atribuțiile sale referitoare la modul de concesiune a zăcămintelor de petrol și gaze.

În altă ordine de idei, nu rezistă nici argumentele expuse în Hotărîrea Curții Constituționale, prin care se acceptă abilitatea Companiei amintite cu dreptul exclusiv de explorare și exploatare a zăcămintelor de petrol și gaze pe un termen lung pe întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Articolul 3 alineatul (1) din Constituția Republicii Moldova stabilește că teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.

Teritoriul îndeplinește un rol de maximă importanță, care depășește interesul strict al definirii statului. Unele din funcțiile primordiale ale teritoriului statului rezidă în aceea, că teritoriul este simbolul și factorul de protecție a ideii naționale, iar în aspect fizic și în anumite limite teritoriul determină întinderea și prerogativele puterii publice, suveranitatea și independența acesteia.

În sfîrșit, teritoriul este acela care asigură și confirmă calitatea însăși a cetățenilor or, trăsătura lor comună de a viețui într-un anumit spațiu.

Constituția, nominalizînd teritoriul ca element constitutiv al statului, precizează că el este inalienabil, interzicîndu-se, astfel, orice formă de înstrăinare a acestuia. Inalienabilitatea este valabilă nu numai pentru raporturile statului cu alte state, dar și pentru raporturile statului cu persoanele fizice și juridice străine. Iată de ce, în opinia noastră, nu pot fi considerate constituționale prevederile hotărîrii amintite a Parlamentului și cele ale Acordului de concesiune dintre Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, prin care ultimei i s-a acordat dreptul exclusiv de explorare a zăcămintelor de petrol și gaze pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe un termen de 10 ani și același drept exclusiv de exploatare a acestor zăcămintele pe un termen de 20 de ani.

Stipulările enunțate aduc atingere directă principiului suveranității naționale, principiu de bază, consfințit în articolul 2 din Constituție, deoarece suveranitatea este indivizibilă, ea neputînd fi fragmentată și distribuită unor grupuri, persoane fizice sau juridice atît din țară, cît și din afara ei. Din aceleași motive considerăm neconstituționale și prevederile Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Republica Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA. Cu atît mai mult cu cît la momentul adoptării hotărîrii în cauză a Guvernului nu exista de facto un asemenea proiect de acord, Acordul cu pricina era deja încheiat de Prim-ministrul Republicii Moldova și Președintele Companiei "REDECO" LTD și acesta intrase în vigoare încă la 6 iulie 1995.

Un alt argument în favoarea neconstituționalității actelor normative menționate îl constituie și faptul că încheierea Acordului de concesiune cu Compania "REDECO" LTD n-a fost precedată de anunțarea și desfășurarea unui concurs-tender, așa cum o cere explicit și categoric Legea privind investițiile străine nr. 998-XII din 1 aprilie 1992.

Argumentele expuse în Hotărîrea Curții Constituționale, precum că despre intenția Guvernului de a încheia un acord similar celui supus controlului constituționalității au fost inițiați factorii respectivi din mai multe state, fapt ce ar scuza oarecum nedeșfășurarea de către Guvern în prealabil a unui concurs-tender internațional în problema dată, de altfel, ca și orice alte argumente în același sens și de aceeași natură, nu pot fi reținute din lipsa unui suport juridic adecvat.

Articolul 127 alineatul (4) din Constituție stabilește că bogățiile de orice natură ale subsolului, alături de alte bunuri, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Proprietatea publică, sub aspectul obiectului, este limitată numai la categoria bunurilor prevăzute în Constituție sau lege. Aceste bunuri, după cum prevede expres articolul 127 din

Constituție, nu pot face decât obiectul proprietății publice. Este o exclusivitate, ca expresie a caracterului public al proprietății.

Sub aspectul regimului juridic, norma constituțională indicată presupune că bunurile proprietate publică sînt inalienabile. Rezultă că ele sînt scoase din circuitul civil, neputînd fi înstrăinate prin actul de voință a celui care le deține sau a statului și deci, nici nu pot fi urmărite de creditori.

Într-o strictă logică juridică, pentru a fi exploatate privat, bunurile proprietate publică pot fi concesionate sau închiriate, însă în nici un caz nu pot fi transmise în proprietate privată.

Din cele expuse rezultă neconstituționalitatea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele măsuri pentru executarea condițiilor Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD din SUA, potrivit căreia "se transmite, în modul stabilit, în termen pînă la 1 noiembrie 1995, de la balanța de stat a Republicii Moldova la balanța Companiei "REDECO" LTD din SUA, zăcămintele de petrol de la Văleni, zăcămintele de gaze de la Victorovca și Enichioi cu materialele pentru lucrările de prospecțiune și investigație (gratuit, cu plata serviciilor), în vederea exploatării industriale, pe un termen de 20 de ani, conform Acordului concesional".

Faptul că zăcămintele respective de petrol și gaze, care în baza articolului 127 alineatul (4) din Constituție fac obiectul exclusiv al proprietății publice au fost transmise în mod neconstituțional în proprietate privată Companiei "REDECO" LTD din SUA se confirmă și prin procesele-verbale ale comisiei guvernamentale pentru realizarea primirii și transmiterii zăcămintelor de gaze și petrol din localitățile amintite ale Republicii Moldova, aprobate la 14 și 21 noiembrie 1995 de Prim-ministrul Republicii Moldova Andrei Sangheli și Președintele Companiei "REDECO" LTD William Cox.

În aceeași ordine de idei e de menționat că atît la etapa adoptării hotărîrilor respective ale Parlamentului și Guvernului referitoare la Acordul de concesiune cu Compania "REDECO" LTD din SUA, cît și la semnarea Acordului propriu-zis de către Prim-ministrul Republicii Moldova au fost neglijate cu desăvîrșire avizele ministerelor și departamentelor de specialitate, semnate de conducătorii acestora (ministrul finanțelor, ministrul economiei, ministrul justiției, directorul general al Departamentului Energetică, Resurse Energetice și Combustibil, directorul general al Departamentului Protecției Mediului Înconjurător, directorul general al Departamentului Standarde, Metrologie și Supraveghere Tehnică), prin care factorii de decizie e rau atenționați atît asupra necesității încheierii Acordului de concesiune numai după efectuarea unui concurs-tender internațional, cît și asupra neadmiterii transmiterii întregului teritoriu al Republicii Moldova unui singur agent economic, în persoana Companiei "REDECO" LTD din SUA, pentru efectuarea lucrărilor de explorare și exploatare a rezervelor de petrol și gaze.

Avînd în vedere cele expuse, consider că sesizarea domnilor Valeriu Matei, Alexandru Moșanu și Vasile Nedelciuc, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, este întemeiată, iar Hotărîrea Parlamentului nr. 495-XIII din 13 iunie 1995 privind permiterea încheierii Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, Hotărîrile Guvernului Republicii Moldova nr. 621 din 7 septembrie 1995 cu privire la proiectul Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, nr. 719 din 24 octombrie 1995 privind unele măsuri pentru executarea condițiilor or Acordului concesional între Guvernul Republicii Moldova și Compania "REDECO" LTD (SUA) și însuși Acordul de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania de exploatare a resurselor "REDECO" LTD din SUA, sînt neconstituționale, deoarece Contravin articolelor 3 alineatul (1), articolului 6,

articolului 8 alineatul (2), articolului 127 alineatul (4) și articolului 129 alineatul (2) din Constituția Republicii Moldova.

Judecătorul

Curții Constituționale Gheorghe SUSARENCO